

1. Фінансове забезпечення малого бізнесу в умовах воєнного стану: проблеми та напрями вдосконалення

Олександр Тимченко

Національний університет харчових технологій, Київ, Україна

Вступ. Фінансове забезпечення малого бізнесу в умовах воєнного стану є однією з ключових передумов збереження підприємницької активності, підтримання зайнятості населення та відновлення економіки України.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є наукові праці вітчизняних учених, присвячені фінансовому забезпеченню малого бізнесу та особливостям функціонування суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану. Інформаційну базу становлять також аналітичні та статистичні дані, що характеризують сучасний стан малого бізнесу в Україні. У процесі дослідження використано методи аналізу і синтезу, теоретичного узагальнення, порівняння та системного підходу.

Результати. Унаслідок повномасштабної війни суб'єкти малого бізнесу зазнали значних втрат, пов'язаних зі скороченням попиту, руйнуванням виробничих потужностей, порушенням логістичних зв'язків, зростанням витрат і втратою доступу до традиційних джерел фінансування: майже 50% підприємств зупинили діяльність, 20 % здійснили релокацію в межах України, а 4,4 % — за кордон [1]. У таких умовах фінансове забезпечення малого бізнесу набуває антикризового характеру та передбачає не лише наявність власних фінансових ресурсів, а й доступ до зовнішньої підтримки, державних програм, грантових механізмів, кредитування, пільгового оподаткування та міжнародної допомоги. Одним із найважливіших інструментів фінансового забезпечення малого бізнесу в період війни є державна підтримка. У сучасних дослідженнях наголошується, що підтримка малого бізнесу є одним із пріоритетів державної економічної політики. Зокрема, у межах Стратегії відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації МСП до 2027 року акцент зроблено на полегшенні ведення бізнесу через доступ до капіталу, дерегуляцію, нові інструменти підтримки, інноваційний розвиток, цифрову трансформацію та розвиток людського капіталу [2]. Серед дієвих фінансових інструментів особливе місце посідають пільгові кредити, гранти та субсидії. До найбільш відомих механізмів підтримки відносять програми «Доступні кредити 5–7–9%», «Власна справа», «Дія.Бізнес», а також інструменти сприяння розвитку індустріальних парків і програми підтримки експорту. Важливим джерелом фінансового забезпечення малого бізнесу є також міжнародна донорська та грантова підтримка.

Висновки. Фінансове забезпечення малого бізнесу є комплексною проблемою, що поєднує макроекономічні, інституційні та внутрішньо-організаційні аспекти. Його ефективність залежить від доступності зовнішніх фінансових ресурсів, державної та міжнародної підтримки, здатності підприємств адаптуватися до кризових умов і раціонально використовувати наявні кошти. У сучасних умовах пріоритетного значення набувають програми пільгового кредитування, грантової підтримки, дерегуляції, цифрової трансформації та розвитку людського капіталу, які формують фінансову основу для збереження та відновлення малого бізнесу в Україні.

Література

1. Фролова Н., Дикань В. Напрями та інструменти державної підтримки розвитку малого та середнього бізнесу в Україні у воєнний час [Електронний ресурс]. *Економіка та суспільство*. 2022. URL: <https://surl.li/escrynd>
2. Тульчинська С. О., Шило А. П. Державна підтримка розвитку малого та середнього бізнесу територій в умовах війни [Електронний ресурс]. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2025. URL: <https://surl.li/gqohza>